

koztatást, ha ugyanis a kitűzött normális feladatok megoldásában defektusok jelentkeznek, akkor az illető egyénről bátran állítható, hogy a felsőbb osztályokban nem halad majd előre s inkább a kisegítő iskolába való.

Érdekes és tanulságos könyvének befejezéseképen Ranschburg a számolási gyengeség javításának és gyógyításának kérdésével foglalkozik. Igen fontos szerinte, hogy a felmerülő verbális asszociációkat mindig tapasztalati, érzékileg megfogható módon ellenőrizhessük s ily módon e kapcsolatok helyességéről a tanulókat meggyőzzük. A normális számoló-gyengeség körében ily módszerrel javulás érhető el. A pathologikus számoló-gyengeséget azonban, mint az általános szellemi gyengeségnek csak egy rész-jelenségét, a kisegítő iskolában kell megfelelő módszerekkel csökkentenünk.

Ranschburg új könyvéből sok ösztönzést meríthetünk újabb, idetartozó kérdésekkel való foglalkozásra. Szerző az előszóban maga mondja, hogy főleg e célból óhajtotta fontos vizsgálati eredményeit nyilvánosságra hozni.

Lázár Szilárd.

Georges Demeny: L'éducation de l'effort. Psychologie—Physiologie. Paris, 1914. F. Alcan. VII+228 l.

A testi nevelésről szóló művek e mindenkor fontos, de napjainkban különösen időszerű kérdést rendszerint csupán szűkkörű szempontokból tárgyalják s nem tudják beleilleszteni a nevelés nagy munkájának egységes egészébe. Pedig a testi nevelést sem lehet elszigetelten, szerves összefüggéséből teljesen kiszakítva taglalni, hacsak nem akarjuk megbontani a nevelői ténykedéseknek a kitűzött cél elérhetése érdekében oly nagyon kívánatos egységét és összhangját.

Demeny szerencsésen elkerüli ezt a végzetes zátonyt azzal, hogy a testi nevelés kérdését emelkedettebb szempontból vizsgálja. Abból a klasszikus hagyományból indul ki, mely az erkölcsi szépséget párosítani akarja a testi szépséggel, a szép lelket a szép testtel. S mint-hogy a nevelés általában az ember tökéletesítésére, mint eszményi végcélra törekszik, a testi nevelés céljául önként kínálkozik az a feladat, hogy tökéletesítse az emberi testet az alak, termet, mozgások és munka tekintetében egyaránt. Mivel az élet lényege a tevékenység, cselekvés, munka, mindez pedig bizonyos erő kifejtés útján megy végbe, erő kifejtésre kell nevelni az ifjúságot, de az erő eszményét össze kell kapcsolnunk a szépség eszményével s meg kell nemesítenünk az erkölcsi eszmény beleolvasztásával. Az erő kifejtés megszokása mélységes erkölcsi nevelő hatást rejt magában. Az erő kifejtés útján végzett munka tökéletesíti, jobbá teszi az embert; a tevékeny és munkás élet bol-

doggá tesz és nemesítőleg hat, de csak akkor, ha a gépies erő kifejtéshez erkölcsi erő kifejtés is járul, ha t. i. kötelességet akarunk teljesíteni, eszmény felé igyekszünk közeledni. Az ilyen munka végeztével erkölcsi örömet érzünk s elmondhatjuk, hogy munkánknak erkölcsi alapja van. A munkában azonban nem annyira az erőfeszítés, mint inkább az ügyesség a fontos. A munkának nem a mennyisége, hanem a minősége a fő, ennél fogva a testi nevelésnek a munka művészetével kell foglalkoznia, azt a kérdést kell tanulmány tárgyává tennie: hogyan dolgozzunk? E vizsgálódásban a főszenpont az lesz, hogy nem az erőt kell fokozni, hanem tökéletesíteni mozgásainkat és csökkenteni az egyfajta munka végzésére szükséges fáradságot.

Miután így a szerző az egész testi nevelést az erő kifejtés. a munka magasabb és eszményibb szempontja alá foglalta, természet-szerűen eljut arra az álláspontra, hogy a különféle mesterkelt torna-rendszereket és az egyoldalú atletikát a testi nevelés szempontjából kevésre becsüli, sőt elítéli. A torna és atletika u. i. szerinte első-sorban a test szerveit az egész szervezetből kiszakítva, külön-külön fejleszti, legtöbbször egyiket a másik rovására s ezáltal nem a szépség és harmonia eszményét szolgálja, hanem rútságot fejleszt és diszharmoniót teremt. Továbbá mozgásai többnyire természetellenesek, fölösleges, értelmetlen és fájdalmas erőfeszítéseket kívánnak. Már pedig nem mesterkelt mozgások tanulására van szükség, hanem az ellenálló-képességet kell fejleszteni, a fáradsághoz hozzáedzeni, erőre, hajlékonyságra, ügyességre és merészségre nevelni. Természetes gyakorlatok kellene s az emberi test rendes mozgásait kell nevelni általában. Ezért ellenzi a szerző a torna név alatt tanított gyakorlatokat, melyek annyira ellentétben állnak természetes mozgásainkkal, hogy az iskola elhagyása után nem is folytatjuk. Tetézi a bajt, hogy a tornában és atletikában rendszerint bizonyos szakszerűség következik be. Valamely meghatározott irányban túlságba visszük a testgyakorlást, mesterséges eszközökkel túlfejlesztünk bizonyos izomcsoportokat s az így kifejlesztett alaktalan izomtömegek messzire eltávolítanak a harmonia, szépség eszményének elérésétől. Azonkívül a torna és atletika terén rendszeren túlzásba esapó izommunka kizárja a szellemi munkát s a mindennapi foglalkozást is. Aki valamely sportágra adja magát, rendszerint öncélnak tekinti a sportot s hogy eredményt érjessen el benne, minden szabad idejét erre fordítja. Már pedig a sportnak nem szabad egész tevékenységünket lefoglalnia, hanem annak csupán egy részét. Erkölcsileg határozottan elítélendő az a hiúságra alapított atletika, mely a rekordok és egyéni versenyek hamis ösvényére téved s cirkuszi látványosságok bemutatásában keresi érdemét. Az ilyen atletika híjával van minden nemesebb eszményi tartalomnak,

szellemi munkások és gyengébb szervezetű egyének számára különben is hozzáférhetetlen, nem is szólva arról, hogy túlzásaival az egészséges szervezetet is tönkreteszi. Mindeme egyoldalúságokkal és téves irányokkal szembe kell helyezkednünk s a mozgásokat nem szabad csupán az izmok mechanikus játékának tekintenünk. Lélekkel és tartalommal kell őket megtölteni s eszményi célok szolgálatába állítani. Ennélfogva a testi nevelés helyes módja és formája Demeny felfogása szerint nem lehet sem az atletika, sem a szokásos torna. A szabadban való játszás többet ér, mint a különféle tornarendszerek. Nem barátja a szerző a katonai tornának sem, a német tornát pedig, bár ezen a néven nem említi, különleges francia nemzeti szempontból is elvetendőnek tartja. Szerinte u. i. a merev, erőltetett, szögletes, rút mozgások nem egyeztethetők össze a francia szellemmel; ez a szépséget, szabadságot, könnyedséget kedveli. Nem tornára, hanem sportszerű nevelésre van szükség, az erőt, gyorsaságot, ügyességet, hajlékonyságot, egyensúlyt, harmóniát kell fejleszteni természetes mozgások, a gazdaságos munka művészete által, mely az életben és minden foglalkozás körében alkalmazható. Erre a célra, a test harmonikus fejlesztésére pedig a rendes mozgási formák — a járás, futás, ugrás, úzás, mászás, vívás, dobás — teljesen elegendők. Az így felfogott eszményi célú testi nevelés érdekében játszótereket kíván a szerző az ifjúságnak. Szabadság, szabad levegő, öröm, játékok, tánc és ének: ezek lesznek az éltető elemei az új testi nevelésnek.

Ezek a gondolatok oly író tollából valók, ki már régóta behatóan foglalkozik a testi nevelés kérdésével s számos idevágó elméleti és gyakorlati munkával gazdagította a francia pedagógiai irodalmat. Azok, akiket a testi nevelés akár általában mint pedagógusokat, akár mint szűkebb értelemben vett szakemberéket közelebbről érdekel, sok termékenyítő gondolatot találhatnak ebben a minden tekintetben érdemes könyvecskében. Ma, amikor a középfokú oktatás általános reformjával kapcsolatban a testi nevelés reformja is a napirenden van, amikor az Országos Testnevelési Tanács tervezeteket és javaslatokat készít a magyar iskolák új testnevelési rendjének megállapítására, kétszeresen érdekes a testi nevelésnek esztétikai és etikai szempontból való felfogása.

(Székesfehérvár.)

Nagy József Béla.

J. Schrenck: Über das Verständnis für bildliche Darstellung bei Schulkindern. Wissenschaftliche Beiträge für Pädagogik u. Psychologie, 5. Heft, Leipzig, 1916, Quelle u. Meyer, 214 l., 7 M.

Schrenck a gyermeklélektan körébe tartozó kérdéssel foglalkozik. Feladatául tűzte ki ama módszer vagy eljárási mód megállapítását,